

[Sigsgaard.]

der vedrører alle politiske områder og menneskelige relationer, kulturpolitik er noget med at angribe de forhold overalt i samfundet, der øger fremmedgørelsen og hæmmer den enkeltes udviklingsmuligheder og formindsker hans ret til medbestemmelse i hans egen tilværelse.

I dag har mange mennesker kun lille indflydelse på deres egen tilværelse. På arbejdspladsen er de umyndiggjort; det er arbejdsgiveren, der leder og fordeler arbejdet, det er også arbejdsgiveren, der tager det, som arbejderne eller funktionæren producerer, og det er arbejdsgiveren, der bestemmer, hvad, hvor meget, og hvordan der skal produceres. De få har den megen magt, de mange er næsten umyndiggjort. Hvordan kan ministerens målsætning om udviklingsmuligheder og medbestemmelse fremmes, så længe der intet ændres ved disse forhold? Og kan der overhovedet ændres afgørende ved dem, uden at ejendomsforholdene ændres fundamentalt? Vil virksomhedsnavn ikke blive narresutter, som samarbejdsudvalgene var det? Man taler meget om velfærdsstatens tryghed, men der er jo ingen tryghed for lønarbejderne: de ved aldrig, hvornår arbejdsgiveren fyrer dem og dermed berøver dem eksistensgrundlaget; de har ingen indflydelse på deres egen skæbne i den henseende, og det giver stor utryghed. Men tryghed er forudsætningen for, at mennesker kan udfolde sig.

Kulturministeren vil prøve at føre demokratisk kulturpolitik i et samfund, hvor noget så grundlæggende som arbejdslivet er helt igennem udemokratisk, hvor selve strukturen er udemokratisk, og hans eget parti og hans egen regering ser det som deres hovedopgave at bevare netop det autoritære system, der forhindrer en demokratisk kulturpolitik. Det er, som om ministeren og andre tror, at arbejdere og funktionærer på arbejdspladserne og til dels børn og unge i skolerne kan tilbringe 7-8 timer under autoritære former uden indflydelse, umyndiggjort, og så efter fyraften som fri mennesker gå ud i samfundslivet og udfolde sig og øve indflydelse. Det er en fundamental fejltagelse. Vort autoritære system gør mennesker passive og uinteresserede i samfundsanligger, og det er vel en af hensigterne med det, selv om den ikke altid er bevidst.

Også i kommunen er borgerne ofte uden indflydelse, altså i deres nære miljø. De får ikke engang så meget information om det, der sker, at de kan tage ordentlig stilling. Der kunne gøres en masse ved det: kommunerne kunne udgive oplysningsblade til borgerne; der kunne være forældreråd ved de kommunale børneinstitutioner, og f. eks. beboerne på plejehjem kunne sikres indflydelse på deres egen tilværelse ved oprettelse af beboerråd; kommunalbestyrelserne kunne forpligtes til at stå til regnskab på halvårige borgermøder osv.

Selv i boligen er mange berøvet deres frihed; i mange udlejningsejendomme kan lejerne ikke engang selv bestemme, hvad farve de vil give væggene eller gardinerne, de har ingenting at skulle have sagt over anvendelsen og indretningen af ejendommens friarealer, og de har slet ingen indflydelse på, hvem der skal være deres naboer. Også her kan der gøres meget, men forudsætningen for, at folk sikres fuld frihed og tryghed i deres bolig — og det burde efter min opfattelse være en menneskeret — er, at ejendomsretten til andres boliger afskaffes. Hvorfor skal det være sådan, at ét menneske kan eje et andet menneskes bolig?

Det er i øvrigt bemærkeselsværdigt, at ministeren taler meget om betydningen af vort fysiske miljø og så næsten altid ender i naturfredning. Naturfredning er udmærket, især hvis det ikke er de accepterede skønhedsnormer, der er udvælgelseskriterium, men mere variationen, oplevelsesværdien. Men det fysiske miljø, der hedder boligen, og dens omgivelser er dog trods alt langt vigtigere, og det forbigås alt for ofte.

Det er fundamentale spørgsmål for en kulturpolitik, synes jeg, der her er rejst, men de tages ikke konkret op, hverken i betænkningen eller i redegørelsen.

En anden forudsætning for aktiv medleven og indflydelse er tilstrækkelig uddannelse. I dag er uddannelsen elitepræget. De, der møder med gode forudsætninger, får lang og solid uddannelse med påfølgende interessant arbejde og høj løn, sådan som deres forældre i almindelighed har haft det. De, der, måske i kraft af dårlige boligforhold og uinteresseret miljø, har dårlige forudsætninger, bliver i alt for mange tilfælde skilt ud af skolen efter 7. eller 8. klasse, og dermed henvises de ligesom deres